

การวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น
AN ANALYSIS OF 21ST CENTURY LEARNING SKILLS
FROM AWARD-WINNING CHILDREN'S BOOKS

วชิราภรณ์ วิเศษนคร¹, นนทียา จันทรเนตร²

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา^{1,2}

Wachiraporn Wisetnakorn, Nontiya Channate²

Nakhon Ratchasima Rajabhat University^{1,2}

Corresponding Author E-mail : wachiraporn.wisetnakorn@gmail.com¹

(Received : July 28, 2025; Edit : August 5, 2025; accepted : August 6, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น จากโครงการประกวดหนังสือคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทบันเทิงคดี ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2565 แบ่งเป็นช่วงอายุ 6-11 ปี

และ 12-18 ปี โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 11 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น 2) แบบวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น

ผลการวิจัยพบว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น มีทั้งหมด 97 ข้อความ ปรากฏทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมมากที่สุด จำนวน 63 ข้อความ โดยพบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการตัดสินใจมากที่สุด รองลงมาคือการคิดอย่างสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างชัดเจน และการแก้ปัญหา ตามลำดับ ทักษะที่พบในระดับกลาง ได้แก่ ทักษะชีวิตและงานอาชีพ จำนวน 23 ข้อความ โดยพบความยืดหยุ่น และปรับตัวพบมากที่สุด ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างงาน การริเริ่มสร้างสรรค์ และกำกับดูแลตนเอง และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ตามลำดับ และทักษะที่พบน้อยที่สุดคือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี จำนวน 11 ข้อความ โดยพบการรู้เท่าทันสารสนเทศมากที่สุด รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสื่อ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยีตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่นมีแนวโน้มเน้นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมด้านการคิด และการเรียนรู้ มากกว่าทักษะชีวิต และงานอาชีพ และทักษะด้านเทคโนโลยี ซึ่งชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนาเนื้อหาเพื่อส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยี และงานอาชีพให้เด่นชัดยิ่งขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ : ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, หนังสือสำหรับเด็ก, ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม

Abstract

This research aimed to analyze 21st century learning skills from award-winning children's books. The sample group in this research consisted of award-winning children's books from the book contest project by the Office of the Basic Education Commission in the fiction category during 2016-2022. The books were categorized into two age groups: 6-11 years and 12-18 years, totaling 11 titles. The research instruments consisted of, 1) a data recording form for 21st century learning skills from award-winning children's books, and 2) a data analysis form for 21st century learning skills from award-winning children's books.

The research results found that 21st century learning skills from award-winning children's books, totaling 97 statements, showed the most learning and innovation skills, with 63 statements. Critical thinking and decision making were the most commonly found, followed by creative thinking, clear communication, and problem-solving, respectively. The skills found at the intermediate level were life and career skills, with 23 statements, with flexibility and adaptability being the most common, followed by social and cross-cultural skills, being a creator, initiative and self-regulation, and leadership and responsibility, respectively. The least found skills were information, media, and technology skills, with 11 statements, with information literacy being the most common, followed by media literacy and technology literacy, respectively. This shows that award-winning children's books tend to emphasize the promotion of learning and innovation skills in thinking and learning more than life and career skills and technology skills. This indicates opportunities for enhancing content to more effectively foster technological competencies and career readiness in the future.

Keywords : 21st Century Learning Skills, Children's Books, Learning and Innovation Skills.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านความรู้ วิทยาการ สังคม และเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้น และลดลงของจำนวนประชากร ภัยพิบัติ โรคระบาด และเทคโนโลยีที่เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมโลก และสังคมไทย รวมถึงด้านการศึกษาที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยของความเจริญก้าวหน้า ทำให้การมีความรู้เชิงเดียวหรือการมีแค่ความรู้ด้านเดียวไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในโลกได้อย่างมีคุณภาพส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ รวมถึงทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียนในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิต และสามารถปรับตัวให้เข้ากับโลกยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเท่าทัน สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 16) ผลจากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้ทิศทางการผลิตกำลังคนที่มีทักษะและสมรรถนะสูงขึ้น จึงส่งผลให้การพัฒนากำลังคนต้องมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น จึงเลือกศึกษาหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่นเป็นแหล่งข้อมูล อาจกล่าวได้ว่าหนังสือเหล่านี้ผ่านการคัดกรองคุณภาพมาแล้วในระดับหนึ่ง จึงเป็นตัวแทนที่ดีของหนังสือสำหรับเด็กคุณภาพสูงที่เผยแพร่ในสังคม และการศึกษาทักษะที่ปรากฏในหนังสือเหล่านี้จะสะท้อนถึงค่านิยมที่วงการวรรณกรรมให้ความสำคัญจากความต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ตอบสนองความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และสังคม ซึ่งผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมให้มีคุณภาพ จากทักษะการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงจากอดีต จึงกล่าวได้ว่าทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิตของผู้เรียน สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ถูกผลักดันเข้าสู่ระบบการศึกษา ในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวว่า ต้องยึดหลักผลลัพธ์ ทั้งในแง่ของความรู้ ในวิชาแกนหลักและทักษะแห่งศตวรรษใหม่ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ประเทศชาติ โรงเรียน สถานที่ทำงานในอนาคตของผู้เรียน และชุมชน ต่างเห็นคุณค่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทักษะนี้จะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ไขปัญหา และร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต ถือเป็นความสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีความสนใจต่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในทักษะการเรียนรู้ และใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งยังส่งผลให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ (สิทธิพล อาจอินทร์, 2564 : 42)

นอกจากนี้หากผู้เรียนมีเพียงทักษะการรู้สาระเนื้อหาวิชาหลักเท่านั้นแล้ว ย่อมทำให้เกิดความลำบากในการดำรงชีวิต เพราะต้องอาศัยทักษะการทำงาน ทักษะการคิด และทักษะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน คือ ทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 ตามแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพได้กล่าวถึงทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ทักษะได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะด้านชีวิต และอาชีพโดยทักษะที่กล่าวมานับได้ว่าเป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ควรเสริมสร้าง และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะเหล่านี้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเกิดเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างสมบูรณ์ โดยเกิดจากการร่วมมือของทุกฝ่ายทุกหน่วยงาน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : 4)

อนึ่ง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 159–163) ได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานระดับต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 3 สู่การปฏิบัติ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงระดับสถานศึกษาทุกสังกัด และห้องเรียนในหน่วยงานทุกระดับ ได้รับผิดชอบดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมอื่นที่เห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ในขณะเดียวกันยังมีการประชุมสัมมนาทางวิชาการระหว่างประเทศ เรื่อง การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยสู่มาตรฐานโลกศตวรรษที่ 21 และมีหลายประเด็นสำคัญทางการศึกษาที่เชื่อมโยงครอบคลุมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการจัดสัมมนาในครั้งนี้ทำให้เห็นว่า ทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศล้วนให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 : 4)

นอกจากนี้ ยังมีหนังสือที่ช่วยส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่ได้รับรางวัลอีกมากมาย อาทิหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากโครงการประกวดหนังสือคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานว่าเป็นหนังสือดี มีคุณค่า มีสารประโยชน์ ทั้งนี้ นอกจากหนังสือจะมีคุณค่าและสาระประโยชน์แล้ว ยังจำเป็นต้องปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ดังที่พบในหนังสือสำหรับเด็ก เรื่องเฒ่าแสน โดยไพศาล ประหา เป็นตอนที่เฒ่าแสน และลูกชายสนทนากันเรื่องการทำนาในช่วงต้นฤดูฝน โดยลูกชายไม่อยากให้พ่อทำงานหนักอยากให้พ่อพักผ่อนใช้ชีวิตอย่างสบาย แต่เฒ่าแสนก็เสนอแนะแนวทางการปรับเปลี่ยนวิธีการใช้ชีวิตเพื่อจะทำนาต่อไป สอดคล้องกับความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัว ดังนี้ การเผชิญกับข้อจำกัดของร่างกายและเวลา โดยข้อความนี้สะท้อนช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิต คือวัยชรา ซึ่งมีข้อจำกัดด้านร่างกาย และความจำเป็นในการทำงานเพื่อหาเงิน ซึ่งลูกเสนอให้เลิกทำนาเพราะมีรายได้จากลูกเพียงพอแล้ว เป็นมุมมองใหม่ที่เหมาะกับสภาพปัจจุบัน ทั้งยังมีการยืดหยุ่นต่อแนวคิด แต่ไม่ทิ้งเป้าหมาย โดยพ่อยอมรับว่าสภาพร่างกายเปลี่ยน แต่ไม่ยอมเลิกทำงานโดยสิ้นเชิง และเสนอวิธีการใหม่คือ ทำให้น้อยลงและค่อย ๆ ทำ เป็นการปรับตัวโดยไม่ละทิ้งเป้าหมายในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า สะท้อนการปรับตัวของพ่อที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม แต่ปรับวิธีการให้เหมาะกับสภาพปัจจุบันเพื่อรักษาคุณค่าของชีวิต เป็นตัวอย่างของความยืดหยุ่นที่สมดุลระหว่างเป้าหมาย

นอกจากนี้ยังมีทักษะสังคม และสังคมข้ามวัฒนธรรม ที่เป็นทักษะในการทำงาน และเคารพเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ในตอนที่เฒ่าแสนขอให้หาเนยถั่วบนแยมเพื่อรับประทานให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมตะวันตก

จากการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นถึงทักษะการเคารพเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยเรียนรู้ที่จะเข้าใจความแตกต่าง เนื่องจากแต่ละประเทศมีลักษณะทางวัฒนธรรม และสังคมที่แตกต่างกัน จึงต้องเรียนรู้ และเข้าใจความแตกต่าง เพื่อแก้ไขป้องกันความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรม

จากความสำคัญของทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก และเตรียมพร้อมเข้าสู่โลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะการเรียนรู้ และการดำรงชีวิตจากการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก ทั้งยังช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้ผู้เรียนไปพร้อมกับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังสอดแทรกทักษะการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็ก

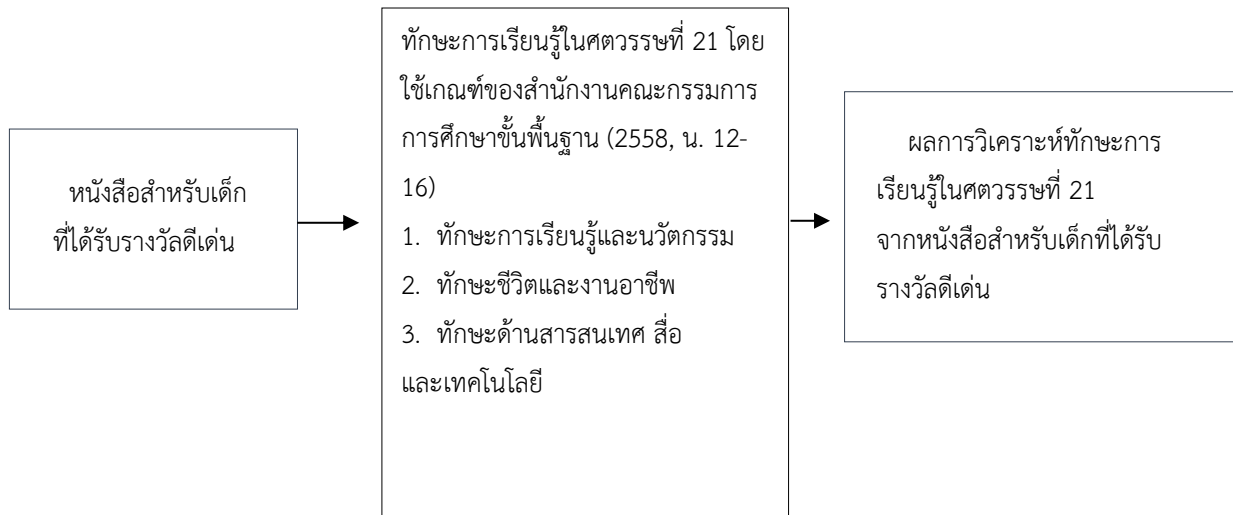
ที่ได้รับรางวัลดีเด่น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม และพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่นในครั้งนี ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558, น. 12-16) มาใช้ในการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีขอบเขตด้านข้อมูล ดังนี้

1.1 เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อมูลเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากโครงการประกวดหนังสือคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทบันเทิงคดี ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2565 โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ อายุ 6-11 ปี และ 12-18 ปี จำนวน 11 เรื่อง ดังนี้

1.1.1 หนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น อายุ 6-11 ปี จำนวน 7 เรื่อง

1. บันทึกส่วนตัวของชาวยูริ
2. อยู่วังสระปทุม
3. โลกของมดแดงและแตงกวา (เอ๋ยด้วย!)
4. สีสหายกับต้นไม้ 100 ต้น
5. ก. ไก่โดโนเสาร์
6. แมววัด
7. อยากให้ทุกสิ่งในโลกนี้มีชีวิต

1.1.2 หนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น อายุ 12-18 ปี จำนวน 4 เรื่อง

1. ห้องเรียนไม่มีฝา
2. พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูก(สาว)นักร้อง
3. Becoming a butterfly การเดินทางของผีเสื้อหลากสี
4. เฒ่าแสน

2. ขอบเขตด้านแนวคิด

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558, น. 12-16) มาใช้ในการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม

1.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) เป็น การสร้างทักษะการคิดในแบบต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 แบบเป็นเหตุเป็นผล ทั้งแบบอุปนัย และแบบอนุมาน

1.1.2 แบบใช้การคิดกระบวนการระบบ

1.1.3 แบบใช้วิจารณ์ญาณและการตัดสินใจ

1.1.4 แบบแก้ปัญหาในรูปแบบการฝึกแก้ปัญหาที่ไม่คุ้นเคย โดยเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป และแนวทางที่แตกต่างจากการยอมรับ รวมถึงรูปแบบการตั้งคำถามที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ดีกว่า

1.2 การสื่อสาร และความร่วมมือ (Communication and collaboration) ความเจริญก้าวหน้าของ เทคโนโลยีดิจิทัล และเทคโนโลยีการสื่อสาร (Digital and communication technology) ทำให้โลกศตวรรษที่ 21 ต้องการทักษะ ในการสื่อสาร และความร่วมมือที่กว้างขวาง ดังนี้

1.2.1 ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน

1.2.2 ทักษะความร่วมมือกับผู้อื่น

1.3 ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation)

1.3.1 การคิดอย่างสร้างสรรค์ ที่ใช้เทคนิคสร้างมุมมองอย่างหลากหลาย

1.3.2 การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ โดยสื่อสารมุมมองใหม่

กับผู้อื่นอยู่เสมอ เปิดใจ และตอบสนองมุมมองใหม่ ๆ และรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น

โดยการทำงานด้วยแนวคิดหรือวิธีการใหม่

1.3.3 การประยุกต์สู่นวัตกรรมที่มีการลงมือปฏิบัติตามความคิดสร้างสรรค์ให้ได้ผลสำเร็จ

ที่เป็นรูปธรรม

2. ทักษะชีวิต และงานอาชีพ

2.1 ความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัว

2.2 การริเริ่มสร้างสรรค์ และกำกับดูแลตนเองได้

2.3 ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม

2.4 การเป็นผู้สร้างผลงานหรือผลผลิต และความรับผิดชอบเชื่อถือได้

2.5 ภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบ

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

3.1 การรู้เท่าทันสารสนเทศ

3.2 การรู้เท่าทันสื่อ

3.3 การรู้ทันเทคโนโลยี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น ผู้วิจัยได้ ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยมีกระบวนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 กระบวนการ ได้แก่ การสร้าง เครื่องมือ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบบันทึกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัล

ดีเด่น โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1.1 ส่วนต้นของแบบบันทึกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น ระบุแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ ชื่อหนังสือผู้เขียน และปีที่ได้รับรางวัล
- 1.1.2 ส่วนรายละเอียดของข้อมูล ระบุชื่อหนังสือสำหรับเด็ก คำหรือข้อความที่มีเนื้อหาบ่งชี้ถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

1.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบบันทึกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่นที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พิจารณาความเหมาะสม และความสอดคล้องของเนื้อหา เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยออกแบบแบบวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น โดยใช้เกณฑ์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558, น. 12-16) จำนวน 3 ทักษะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ปรากฏ ในหนังสือสำหรับเด็ก

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลจากโครงการประกวดหนังสือคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2565 จากแหล่งข้อมูลการประกาศรางวัลผลการประกวดหนังสือดีเด่น
2. สืบค้น และคัดเลือกข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาด้วยการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากโครงการประกวดหนังสือคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน อายุ 6-11 ปี และอายุ 12-18 ปี ประเภทบันเทิงคดี ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2565 จากแหล่งข้อมูลการประกาศรางวัลผลการประกวดหนังสือดีเด่นในแต่ละ พ.ศ.
3. บันทึกข้อมูลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหนังสือสำหรับเด็กที่ได้เลือกมา จำนวน 11 เล่ม ลงในแบบบันทึกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น ให้ครบถ้วน
4. นำแบบบันทึกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่นมาตรวจสอบเนื้อหา และระบุทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามเกณฑ์ทั้ง 3 ทักษะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ และจำแนกทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามเกณฑ์ทั้ง 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิต และงานอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยนำเสนอผลการวิจัยเป็นตารางวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากคำ และข้อความ และนำมาอธิบายโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) ในแต่ละองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น พบทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้งสิ้น 97 ข้อความ ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มีจำนวน 63 ข้อความ

1.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ แบบเป็นเหตุเป็นผล แบบใช้การคิด กระบวนการระบบ แบบใช้วิจารณญาณ และการตัดสินใจ และแบบแก้ปัญหา พบ 33 ข้อความ ดังนี้

1.1.1 ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม แบบเป็นเหตุเป็นผล พบ 6 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ บันทึกส่วนตัวของชาวยูริ ห้องเรียนไม่มีฝา และพอมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่องห้องเรียนไม่มีฝา ที่กล่าวว่า ‘พิธีกรรมเกี่ยวกับศพมีหัวข้อธรรมแฝงอยู่ตลอดนะแหละ หากตรงดูให้ดีๆ แล้วตาหลวงน้ำก็

เริ่มอาร์มภท ซึ่งดูท่าแล้วต้องนั่งฟังกันยาวแน่ มูลกับสามเณรหนุ่มมองหน้ากันยิ้ม ๆ อย่างสนใจ โบราณเขาแฝงธรรมะไว้เกือบทุกขั้นตอนของพิธีศพ เริ่มตั้งแต่การมัตตราสัง เป็นการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผล คือ ใช้พิธีกรรมมัตตราสังจากพิธีพินาศเป็นกุศโลบายในการอธิบายเหตุผลซึ่งตัวละครสามเณรสงสัยว่าเหตุใดต้องทำเช่นนี้ เป็นการมัดเพื่อสะกดวิญญาณใช้หรือไม่ หลวงพ่อจึงอธิบายถึงเหตุผลในการมัตตราสังว่า เป็นการกระทำที่ทำให้ศพแน่น เพราะในสมัยก่อนโลงศพไม่แข็งแรง จึงทำให้ศพเคลื่อนไปมา จึงจำเป็นต้องมัตตราสัง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเป็นการอธิบายเหตุผลก่อนนำไปสู่ข้อสรุป

1.1.2 ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม แบบใช้การคิดกระบวนการระบบ พบ 4 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง และเฒ่าแสน ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่องเฒ่าแสน ที่กล่าวว่า ‘ข้าว่ามันต้องมากันหลายคนแน่ ๆ เฒ่าแสนพูดขึ้นเมื่อเดินหลุดหมู่บ้านออกมา พ่อใหญ่ดูจากอะไร เด็กหนุ่มในหมู่บ้านสงสัย คนหนึ่งจึง อีกสองคนเดินตามหลังใช้เท้ากวาดลบรอยเท้าว่าเป็นบางครั้งเพื่อให้คนตามหลงทาง แต่เพราะรีบเร่งทำเวลาเลยมีร่องรอยให้แกะอยู่ บางรอยยังใหม่ลึกคมแสดงว่าเพิ่งจะเดินผ่านไปใหม่ ๆ’ เป็นตอนที่เฒ่าแสนและชาวบ้านช่วยกันออกตามหาตัวเพราะมีคนขโมยวัวในหมู่บ้าน โดยมีเด็กหนุ่มสงสัยว่าเหตุใดเฒ่าแสนจึงคิดว่าขโมยมากันหลายคน และเฒ่าแสนก็ได้ตอบสิ่งที่ตนคิด เป็นการคิดแบบกระบวนการระบบ คือ การสังเกตรอยเท้าของวัวที่ถูกกลบด้วยรอยเหยียบของคน เพื่อทำให้คนตามหาหลงทาง แต่เพราะการสังเกตของเฒ่าแสนด้วยการคิดล่วงหน้าอย่างเป็นระบบขั้นตอน คาดการณ์เหตุการณ์จากร่องรอยหลักฐาน จึงทำให้เกิดผลในภาพรวมสามารถค้นหาหลักฐานในการตามหาตัวได้สำเร็จ

1.1.3 ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม แบบใช้วิจารณ์ญาณและการตัดสินใจ พบ 16 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ บ้านที่กินส่วนของชาวยุริ โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย อยากให้ทุกสิ่งในโลกนี้มีชีวิต พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง ห้องเรียนไม่มีฝา Becoming a butterfly การเดินทางของผีเสื้อหลากสี และเฒ่าแสน ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง Becoming a butterfly การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ที่กล่าวว่า ‘มีอะไรที่ฉันพอจะช่วยให้บอกฉันได้เลยนะ ลิขามองในตาของเขา ผมขอโทษ ในที่สุด เด็กชายก็พูดขึ้นอย่างแผ่วเบา เฮนรี่เธอไม่ต้องขอโทษวันนี้ฉันผิดเองที่ไม่ระวังลิขารับบอกผมไม่อยากเป็นมังกรแล้ว ผมเกลียดตัวเองที่เป็นแบบนี้ ผมเหนื่อยแล้ว คำพูดของเด็กชายพรุ้งรูปออกมาไม่ต่างอะไรกับทำนองน้ำตาบนใบหน้าของเขา’ ซึ่งสะท้อนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณคือ การไม่อยากเป็นมังกร ตัดสินใจอยากเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง และต้องการเลือกเส้นทางใหม่ สู่ถึงความกล้าหาญในการเปลี่ยนแปลงตนเอง พอเฮนรี่มีสติจึงย้อนคิด และวิเคราะห์ข้อมูลต่อลิข่า และตัดสินใจอยากรักษาบำบัดให้หายเป็นปกติ

1.1.4 ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม แบบแก้ปัญหาพบ 7 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ บ้านที่กินส่วนของชาวยุริ โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย อยากให้ทุกสิ่งในโลกนี้มีชีวิต พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง Becoming a butterfly การเดินทางของผีเสื้อหลากสี และเฒ่าแสน

ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง อยากให้ทุกสิ่งในโลกนี้มีชีวิต ที่กล่าวว่า ‘ฉันอยากให้ตุ๊กตาไล่ฝนกับตุ๊กตาเรียกฝนแข่งกันกัน ตุ๊กตาไล่ฝนจะหลับตา และทำสมาธิขอให้ฝนไม่ตก ส่วนตุ๊กตาเรียกฝนจะยืนตรง และอธิษฐานขอให้ฝนตก ถ้าตุ๊กตาตัวใดตัวหนึ่งชนะก็เพราะจากความเมตตาที่มีต่อผู้คน’ ซึ่งเป็นการคิดแบบแก้ปัญหาที่ผู้พูดเสนอแนวทางใหม่โดย เปรียบเทียบเป็นการแข่งขันเชิงสัญลักษณ์ ระหว่างตุ๊กตาไล่ฝนและเรียกฝนทั้งสองตัวแทนความต้องการที่ตรงข้ามกัน แต่ไม่ใช่เพื่อเอาชนะกันแบบธรรมดาโดยผู้ชนะจะถูกตัดสินจากความเมตตาต่อผู้คน เป็นการตั้งคำถามต่อความหมายของชัยชนะ และเสนอเกณฑ์ใหม่ที่เน้นคุณธรรมแทนผลลัพธ์ ซึ่งลักษณะของการคิดแบบแก้ปัญหาเพื่อสร้างทางเลือกใหม่ที่เน้นเจตนาเพื่อส่วนรวม มากกว่าผลลัพธ์ โดยเอาความเมตตาที่มีต่อผู้คนมาเป็นตัวอย่างของวิธีการแก้ปัญหา ไม่ว่าผลลัพธ์จะออกมาดีหรือไม่ เป็นเพราะตุ๊กตาได้ช่วยเหลือผู้คน

1.2 การสื่อสารและความร่วมมือ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน และทักษะความร่วมมือกับผู้อื่น พบ 14 ข้อความ ดังนี้

1.2.1 ผลการวิเคราะห์การสื่อสารและความร่วมมือ ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน พบ 10 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง ห้องเรียนไม่มีฝา Becoming a butterfly การเดินทางของผีเสื้อหลากสี และเฒ่าแสน ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง โลกของมดแดงแดงกวางเอ

ด้วย ที่กล่าวว่า ‘ดูบอกไม่ว่าชีวิตเปลี่ยนไปตั้งแต่วันที่มาถึงที่นี่ ที่จริงต้องบอกว่า

ลมหายใจเปลี่ยนไป จังหวะเต้นของหัวใจเปลี่ยนไป ดูได้ก้าวสู่อ้อมกอดของธรรมชาติที่มีผู้ชี้ชวน และพาชมด้วยความรัก คุชชาบซึ่งในน้ำใจของทุกคนในที่นี้ และมีความสุขที่ได้ใช้ชีวิตในวิถีแห่งความพอพอใจพอเพียง ดูหวังว่านับจากนาที่นี้ไปเราสองคนจะช่วยกันสร้างรากฐานเพื่อครอบครัวในวันข้างหน้า และถ่ายทอดรูปแบบชีวิตวิถีชีวิตธรรมชาติให้กับผู้อื่นต่อไป’ ซึ่งสะท้อนถึงการเข้าใจและปรับตัวเข้ากับวิถีธรรมชาติและผู้คนในชุมชน แม้ไม่ได้ใช้หลายภาษา แต่มีการเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดี แสดงถึงความสามารถในการสื่อสารกับความหลากหลาย

1.2.2 ผลการวิเคราะห์การสื่อสารและความร่วมมือ ทักษะความร่วมมือกับผู้อื่น พบ 4 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ โลกของมดแดงแดงกวางเอยด้วย ห้องเรียนไม่มีฝา และ Becoming a butterfly การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง ห้องเรียนไม่มีฝา ที่กล่าวว่า ‘ทุกคนช่วยกันคนละไม้คนละมือเริ่มจากเก็บกวาดเศษขยะ ผ่นผบนพื้นจัดการกับหยากไย่ที่ระโยงระยางอยู่ตามหลังคาต่อด้วยรดน้ำเช็ดถูพื้นจนสะอาดสะอาดแล้วยกกระดานดำที่ได้รับอนุญาตจากครูใหญ่มาวาง ซึ่งนอกจากใช้ขีดเขียนแล้วกระดานดำแผ่นนี้ยังใช้เป็นเครื่องบอกอาณาเขตของห้องเรียนด้วย’ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการร่วมมือกันอย่างราบรื่น สามเณรแต่ละรูปต่างมีบทบาท และทำงานร่วมกันด้วยความเข้าใจ และรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างกลมเกลียว

1.3 ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การคิดอย่างสร้างสรรค์ และการประยุกต์สู่นวัตกรรม พบ 16 ข้อความ ดังนี้

1.3.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พบ 12 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ บ้านที่สวนตัวของชา Yuri โลกของมดแดงแดงกวางเอยด้วย กไกโดโนเสาร์ อยากให้ทุกสิ่งในโลกนี้มีชีวิต พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง ห้องเรียนไม่มีฝา และ Becoming a butterfly การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง

ที่กล่าวว่า ‘โลกนี้มีคนอย่างมหาเพชรมาก ๆ ก็จะตื่นะ’ ลุงไวพูดพลางหัวเราะในลำคอ ‘ทำไมล่ะลุงมีคนอื่นอย่างฉันมาก ๆ ทำไมไม่ถึงจะดี’ มหาเพชรย้อนถามพลางจ้องตาชายชรา ‘ดีสิเรื่องหนัก ๆ มหาที่เอามาเป็นเรื่องซัน ๆ ได้’ ‘เรียกว่าเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาสใจลุง’ ซึ่งสะท้อนถึงการมองปัญหาอย่างรอบด้าน โดยไม่จมอยู่กับความเครียด แต่เลือกมุมที่ช่วยให้ชีวิตเดินหน้าต่อไปได้ เป็นการปรับสภาพจิตใจผ่านมุมมองใหม่ และกล้าหัวเราะกับสิ่งที่คนอื่นอาจมองว่าร้ายแรง แสดงถึงความกล้าในการรับมือกับชีวิตแบบไม่ยึดติด

1.3.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การประยุกต์สู่นวัตกรรม พบ 4 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ บ้านที่สวนตัวของชา Yuri อยู่วังสระปทุม และโลกของมดแดงแดงกวางเอยด้วย ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง อยู่วังสระปทุม ที่กล่าวว่า ‘พระตำหนักใหญ่ที่พวกแมว ๆ ชอบมาสโมสกันยามดึกก็คือพระตำหนักที่เคยเป็นที่ประทับของพระพันวัสสา เป็นอาคารทาสีเหลืองสดใส เล่ากันว่าสมเด็จพระพันวัสสา ทรงออกแบบเองให้มีระเบียงรอบหน้าต่างกว้างลมพัดเย็นทุกห้อง’ ซึ่งสะท้อนผลลัพธ์ ทางสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อม แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์แนวคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบสถาปัตยกรรม ที่ให้ทั้งความงาม และประโยชน์ใช้สอยอย่างแท้จริงเป็นนวัตกรรมที่สัมผัสได้จริงในชีวิตประจำวัน

2. ทักษะชีวิตและงานอาชีพ แบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และกำกับดูแลตนเองได้ ทักษะสังคม และสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างผลงาน และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ พบ 23 ข้อความ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ทักษะชีวิตและงานอาชีพ แบบความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัว พบ 7 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ โลกของมดแดงแดงกวางเอยด้วย ห้องเรียนไม่มีฝา พ่อมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง และเฒ่าแสน ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง เฒ่าแสน ที่กล่าวว่า ‘ดินมันชุ่มพอแล้วรี’ “ข้าวได้แล้วละ” ลึกเข้าไปในดวงตาทั้งคู่ยังมองเห็นความกังวลอยู่ ไม่เห็นจะต้องรีบร้อนอะไร นี่ก็เพิ่งจะเข้าต้นฝนเอง’ ‘ไวใจได้ทีไหนละทุกวันนี้ ฤดูกาลมันเริ่มเพี้ยน ๆ ยังโขบกลอยุ่นะ’ ซึ่งสะท้อนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ โดยผู้พูดแสดง ความเข้าใจว่าฤดูกาลไม่

แน่นอน จึงไม่สามารถใช้วิธีการเดิมแบบอัตโนมัติได้อีกต่อไป เป็นการคิดแบบยืดหยุ่นและมองการณ์ไกล ข้อความนี้สะท้อนการคิดอย่างรอบคอบ และไม่ยึดติดกับแบบแผนเดิม ผู้พูดเลือกที่จะรอดูสภาพจริง แทนที่จะทำตามกำหนดฤดูกาลแบบดั้งเดิม เป็นทักษะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเร็ว

2.2 ผลการวิเคราะห์ทักษะชีวิตและงานอาชีพ แบบการริเริ่มสร้างสรรค์และกำกับดูแลตนเองได้ พบ 4 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย และพอมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่องโลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย ที่กล่าวว่า ‘เอยดีใจที่บรรยากาศในบ้านมีสีสันเพิ่มขึ้น เมื่อที่ตุ๊กตามาช่วยแม่ทำขนม มีไอเดียแปลก ๆ ที่หาจากอินเทอร์เน็ตมาเสนอ โดยเฉพาะขนมที่ใช้ส่วนผสมออร์แกนิก’ ซึ่งสะท้อนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการลงมือทำโดยไม่ต้องรอคำสั่ง และปรากฏการเรียนรู้ สิ่งใหม่เพื่อขยายความเชี่ยวชาญ โดยการค้นหาไอเดียจากอินเทอร์เน็ต และนำเสนอแสดงถึงการเปิดรับความรู้ใหม่ และมีการแสดงเป้าหมายหรือเกณฑ์ความสำเร็จอย่างชัดเจน คือการช่วยกันทำขนมให้สำเร็จเพื่อไปงานปาร์ตี้ในวันเสาร์นี้ แม้ยังไม่ถึงระดับขยายความเชี่ยวชาญในอาชีพ แต่สะท้อนพฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3 ผลการวิเคราะห์ทักษะชีวิตและงานอาชีพ แบบทักษะสังคม และสังคมข้ามวัฒนธรรม พบ 6 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย และห้องเรียนไม่มีฝา ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่องห้องเรียนไม่มีฝา ที่กล่าวว่า ‘ผู้ตายเพิ่งเสียตอนเย็นนี้เองยังไม่ใส่โลงคืนนี้สวดตายนะพวกเรา’ ‘สวดตอยคืออะไรครับ’ ‘อ้าวที่วัดคุณไม่มีสวดตอยหรือ’ ‘มีสวดศพครับแต่คำว่าสวดตอยผมเพิ่งเคยได้ยินครั้งนี้แหละ’ ซึ่งสะท้อนการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมโดยคำว่า สวดตอยเป็นคำเฉพาะทางวัฒนธรรมพื้นถิ่น การยอมรับว่าคนอื่นอาจไม่รู้จักคำนี้แสดงถึงความพร้อมในการทำความเข้าใจ และอธิบายอย่างไม่ดูแคลน ซึ่งเป็นการเคารพความแตกต่างของประสบการณ์ทางวัฒนธรรม และมีการยกระดับความหลากหลายสู่วิธีคิดใหม่หรือความเข้าใจที่ลึกซึ้ง โดยบทสนทนาเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้เรียนรู้พิธีกรรมท้องถิ่นจากวัฒนธรรมอื่น ซึ่งอาจนำไปสู่ความเข้าใจในความหลากหลายทางศาสนา ประเพณี และภาษาถิ่นได้ลึกยิ่งขึ้น

2.4 ผลการวิเคราะห์ทักษะชีวิตและงานอาชีพ แบบการเป็นผู้สร้างผลงาน พบ

5 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ บันทึกลับส่วนตัวของชาวยูริ โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย ห้องเรียนไม่มีฝา และเผ่าแสน ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่องเผ่าแสน ที่กล่าวว่า ‘โอ้ยทำไมแกไม่เรียกฉันวะ นี่หนาวเย็นขนาดนี้ ถ้าเป็นอะไรไปใครจะช่วยฉันฉันนอนก่อนแกกว่าจะฟังข่าวจบก็คงตึกไหนจะต้องไปนาแต่เช้าอีก ไม่เป็นไรดอกฉันยังไหว เพราะมันเคยชินและคุ้นเคย นำมาสู่ความถนัดและชำนาญ เลยพอจะคะเนได้ว่าจุดอันตรายมันอยู่ตรงไหน’ ซึ่งแสดงการพอจะคะเนจุดอันตรายได้แสดงถึงความสามารถเฉพาะตัวที่พัฒนาจากประสบการณ์จริงโดยมีเป้าหมาย คือการรักษาความปลอดภัย และดูแลตัวเองในสถานการณ์ที่ยากลำบาก และการตัดสินใจพักผ่อนก่อนและเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานในเช้าวันถัดไป แสดงถึงการบริหารจัดการเวลา และพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงถึงการเป็นผู้สร้างผลงานที่มีความรับผิดชอบ และเชื่อถือได้ ผ่านการใช้ความรู้ และความชำนาญ ที่สะสมจากประสบการณ์ เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยง และวางแผนรับมือในสถานการณ์จริงอย่างมั่นใจ

2.5 ผลการวิเคราะห์ทักษะชีวิตและงานอาชีพ แบบภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ พบ 1 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ Becoming a butterfly การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง Becoming a butterfly การเดินทางของผีเสื้อหลากสี ที่กล่าวว่า ‘หยุดนะ อย่าทำร้ายแม่ พ่ออย่ามาทำอะไรบ้า ๆ แบบนี้ ถ้าจะเมา ออกไปเมาข้างนอกหายเมาแล้วค่อยกลับบ้านสิ แม่ครับ แม่เป็นอะไรไหม ผมจะหาเงินมารักษาแม่แทนพ่อเอง แม่ไม่ต้องห่วง’ ซึ่งสะท้อนทักษะมนุษยสัมพันธ์ในการสื่อสารอย่างมีเหตุผล และยึดถือคุณธรรม ความเมตตา รวมถึงการแก้ปัญหาด้วยความรับผิดชอบโดยไม่ใช้ความรุนแรง เหมาะสม กับนิยามภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นความร่วมมือ และประโยชน์ส่วนรวม

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การรู้เท่าทันสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และ

การรู้เท่าทันเทคโนโลยี พบ 11 ข้อความ ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี แบบการรู้เท่าทันสารสนเทศ พบ 6 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ บันทึกส่วนตัวของชา Yuri โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย และพอมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง บันทึกส่วนตัวของชา Yuri ที่กล่าวว่า ‘ฉันได้ยินเพื่อน ๆ บอกว่ายานะนิสยไม่ดี ไม่ให้เล่นด้วย ในใจฉันคิดว่าให้คุณครูพูดดีกว่าเพื่อนทำไม่ดีอันตรายต้องบอกเพื่อนดีคืออย่าว่าเพื่อน’ ซึ่งสะท้อนถึงการรู้เท่าทันสารสนเทศในขั้นต้นที่ดี คือการไม่ยอมรับข้อมูลจากปากต่อปากทันที มีการตั้งคำถามถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และแสดงความสามารถในการใช้ข้อมูลอย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ไขสถานการณ์อย่างเหมาะสม

3.2 ผลการวิเคราะห์ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี แบบการรู้เท่าทันสื่อ พบ 2 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย และพอมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง โลกของมดแดงแดงกวางเอด้วย ที่กล่าวว่า ‘มีรูปถ่ายแดงกวางเอด้วยมากมายขึ้นมากในเว็บของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ‘กะแคะดัดจังหวัดเองไม่ใช่โอลิมปิกสักหน่อย’ มดแดงไม่สนใจ นั่งหันหลังให้ก้มหน้าก้มตาวาดรูป เอยตื่นตาตื่นใจกับอินเทอร์เน็ตมาก ลืมเรื่องพิษภัยจากโซเชียลเน็ตเวิร์กที่ทำร้ายพี่ตุ๊กตาไปสนิท’ ซึ่งสะท้อนการขาดการรู้เท่าทันสื่อของตัวละครเอย์ที่เลือกใช้ และเสพสื่อโดยไม่มีวิเคราะห์วัตถุประสงค์หรือผลกระทบที่เคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต

3.3 ผลการวิเคราะห์ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี แบบการรู้เท่าทันเทคโนโลยี พบ 3 ข้อความ จากหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ พอมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง ตัวอย่างเช่น ข้อความจากเรื่อง พอมหา แม่หางเครื่อง ลูกสาวนักร้อง ที่กล่าวว่า ‘พุงนาแต่มองไม่เห็นว้าวควายสักตัว’ ฉัตรพูดขึ้นลอย ๆ ขณะกวาดตอมองท้องนาที่แลลลิ่วเห็นแต่ประกายแดดเด่นยับ ๆ เขาเอ่ยต่อมา และจบลงด้วยคำถาม ‘พอบอกว่าทุกวันนี้ขานาไม่ต้องใช้ว้าวควายไถนาเหมือนแต่ก่อนจึงไม่จำเป็นต้องเลี้ยงควายพอถึงเวลาทำนาคนไม่มีรถไถก็จ้างรถไถมาไถให้’ ซึ่งสะท้อนการรู้เท่าทันเทคโนโลยี โดยขานาสามารถเข้าใจ และเลือกใช้เครื่องจักรแทนแรงงานสัตว์อย่างเหมาะสม เป็นการเข้าถึงและประเมินเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานโดยไม่ขัดต่อหลักจริยธรรมและบริบททางสังคม

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น ทักษะที่พบมากที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม จำนวน 63 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 64.95 พบการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการตัดสินใจ ปรากฏสูงสุดจำนวน 16 ข้อความ การคิดอย่างสร้างสรรค์จำนวน 12 ข้อความ ทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจน จำนวน 10 ข้อความ แบบแก้ปัญหา จำนวน 7 ข้อความ แบบเป็นเหตุเป็นผล จำนวน 6 ข้อความ แบบใช้การคิดกระบวนการระบบ จำนวน 4 ข้อความ ทักษะความร่วมมือกับผู้อื่น จำนวน 4 ข้อความ การประยุกต์สู่นวัตกรรม จำนวน 4 ข้อความ และไม่ปรากฏการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ตามลำดับ ทักษะที่พบในระดับกลาง คือ ทักษะชีวิตและงานอาชีพ จำนวน 23 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 23.71 พบมากที่สุดคือความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัวปรากฏสูงสุดจำนวน 7 ข้อความ ทักษะสังคม และสังคมข้ามวัฒนธรรม จำนวน 6 ข้อความ การเป็นผู้สร้างผลงาน จำนวน 5 ข้อความ การริเริ่มสร้างสรรค์ และกำกับดูแลตนเองได้ จำนวน 4 ข้อความ และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ จำนวน 1 ข้อความ ตามลำดับ และทักษะที่พบน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี จำนวน 11 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 11.34 ปรากฏพบการรู้เท่าทันสารสนเทศมากที่สุด จำนวน 6 ข้อความ การรู้เท่าทันเทคโนโลยี จำนวน 3 ข้อความ และการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 2 ข้อความ ตามลำดับ

การวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น พบว่าทักษะที่ปรากฏในเนื้อหาส่วนใหญ่มีอยู่ในรูปแบบของข้อความสั้น ๆ หรือบทสนทนาในสถานการณ์ชีวิตประจำวัน โดยใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มุ่งเน้นความชัดเจนและการกระตุ้นจินตนาการผ่านภาษาที่เด็กเข้าถึงได้ง่าย โดยมีผู้ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมจากหนังสือสำหรับเด็กที่ขณะการประกวอดของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างปี พ.ศ. 2532–2538 โดยมุ่งเน้นการจำแนกประเภทเรื่องลำดับความมากน้อยของจริยธรรม และจัดอันดับหนังสือ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าหนังสือเด็กประเภทบันเทิงคดีเหล่านี้ปรากฏจริยธรรมทั้ง 13 ประการ โดยจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาปรากฏมากที่สุด ส่วนจริยธรรมด้านการประหยัด และความยุติธรรมปรากฏน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กไม่เพียงแฝงแนวคิดด้านคุณธรรมเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เห็นว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีคุณภาพสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทั้งทักษะด้านวิชาการ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการตัดสินใจ ตลอดจนทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรม เช่น ความเมตตา ความรับผิดชอบ และความร่วมมือกับผู้อื่น (อมรรตน์ พิษณานุรักษ์, 2540)

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลดีเด่นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าหนังสือสำหรับเด็กไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือเพื่อความบันเทิงหรือเสริมสร้างจินตนาการเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะสำคัญในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการกระตุ้นให้เด็กมีความสามารถในการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนก่อน การตัดสินใจซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการศึกษางานวิจัย

เรื่องการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ปรากฏว่าองค์ความรู้ต่าง ๆ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเปลี่ยนจากการเน้นเนื้อหาเป็นเน้นกระบวนการเรียนรู้ และเน้นฝึกทักษะของผู้เรียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหนังสือสำหรับเด็กอาจเป็นพื้นฐานของการปลูกฝัง และต่อยอดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดเป็นทักษะการเรียนรู้ที่จะเกิดกับผู้เรียน (ระพีพัฒน์ หาญโสภณ และคณะ, 2563)

การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการปลูกฝังทักษะการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐาน ทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ผ่านการได้รับประสบการณ์ตรงจากเนื้อหาที่เข้าใจง่าย และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การอ่านหนังสือยังช่วยพัฒนาแนวคิดเชิงบวก และคุณธรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเติบโตเป็นผู้เรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบ และที่สำคัญ คือ การอ่านไม่ได้จบเพียงแค่ความเข้าใจเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและต่อเนื่อง รวมทั้งยังเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการสร้างนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์เรื่องทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากวรรณกรรมเยาวชนสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้อ่าน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน เกิดความเข้าใจว่า วรรณกรรมไม่ใช่เพียงแหล่งบันเทิงหรือสร้างจินตนาการเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ที่เกิดจากการพิจารณาเหตุผลของตัวละครและสถานการณ์ต่าง ๆ ในเรื่อง การทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่สะท้อนผ่านความสัมพันธ์ การแก้ปัญหา หรือความขัดแย้งของตัวละคร และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งปลูกฝังผ่านการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านได้รู้ ใฝ่เรียน และเห็นคุณค่าของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น วรรณกรรมเยาวชนจึงควรถูกนำมาใช้ในการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อสร้างพื้นฐานของทักษะสำคัญเหล่านี้ให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

1.2 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถรวบรวมได้จากการปรากฏเป็นข้อความหรือบทสนทนาสามารถนำไปเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาหรือหนังสือส่งเสริมการอ่านได้ และเพื่อเป็นสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของ

ผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถนำทักษะเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากวรรณกรรมเยาวชน โดยเน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเนื้อหา กลวิธีการเขียน และรูปแบบการนำเสนอที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะของผู้อ่าน เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ อาจศึกษาร่วมกับปฏิกิริยาหรือผลลัพธ์ของผู้เรียนหลังการอ่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงกระบวนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เช่น วิธีสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) วิธีสอนแบบใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) การเรียนรู้แบบร่วมมือ การสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research based learning) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ระพีพัฒน์ หาญโสภณ, พระมหาศุภชัย ศุภกิจใจ และประยุต ชูสอน. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนร่มโพธิ์ทองธรรมวิทย์ (รายงานการวิจัย). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. (ม.ป.ท).
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). การประชุมสัมมนาทางวิชาการระหว่างประเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่อง การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิทธิพล อาจอินทร์. (2564). ศาสตร์และศิลป์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรรัตน์ พิษณานุรักษ์. (2540). วิเคราะห์จริยธรรมจากหนังสือสำหรับเด็กที่ชนะการประกวดของคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532-2538 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)